

„Nem csak kenyérral...”: de kenyérral is! És a mindennapi kenyér bizony megérdemli, hogy megszerzéséért, kiküzdéséért töprengjünk és dolgozzunk. Nemcsak a gyermekek arcára kell gondolni, akik, ha megkapják a nekik járó tejet, kenyeret, kigömbölyödnek és kacagnak, míg anélkül időelötti fonnyadásba, sorvadásba, vagy éppen koporsóba esnek: nemcsak a nekilendülő izmos munkáskarok ritmusa, vagy a munkátlan-ságtól elcsüggedt, elkeseredett öklök rázásának a félelme kell hogy vezessen. Van egy magasabb szempont. Éppen az élelmezés és mezőgazdaság vizsgálata mutatja meg, hogy az emberiség ebből a rettenetes kataklizmából, amibe jutott, nem tud egy lépést sem haladni, ha nem vezeti az egymás iránti megértés szelleme. Nem teremhet egy grammal több búza, nem legelhet egy jerkebáránnyal több a mezőkön, ha nem egy egész világ fog össze érte! Az éhség nagy kerítő, de nagy tanítómester is: talán rávezeti a csüggedés partjain kóválygó embereket arra az igazságra, hogy testvérek vagyunk, akik egymás ellen csak vétezhetünk, de egymással, egymásért jót is tehetünk! Aminél semmire sincs nagyobb szükség...

ÓDA A FÁKHOZ

Fák, ti bús testvéreim,
Leláncolt óriások,
Ti, kiknek szolgált bére kín,
Bilincse ősi átok,
Álltok, mogorva árbocok
Szélcsendben és viharban.
Tantaluszvággyal háborog
Szívetek vérig martan,
S fenn őrlő ívben tántorog
Nap és éj szakadatlan.

De egyszerre jár bennetek
Nap s éj forgása vissza.
A fényt s árnyat rablányetek
Kettős gyökérrel issza.
Gyökértek földalatti lomb
S lombotok égi mélybe
Nyúló gyökér. Fölötte domb
A kék menny rezge fénye.
Egyszerre két harcverte hont
Szánt nektek sanda kénye.

És bennetek színt hogy cserél
Nap fénye s éjjel árnya?
Szívetek izzó délben él,
Ha éjfél hull a tájra?
S ha szurkot szűrő éjtszaka
Fenn fényjelek nem égnak,
S oly fekete az éj maga,
Hogy megmoccanni féltek,
Lábatok alatt csillaga
Van-e örök éjnek?

Vastag gyökér vashorgonya
Köt röghöz mint halottat.
Kemény rabsorsotok soha
Nem léphet egy tapodtat.
Lombotok didergőn vacog,
Ha szél korbácsa ver szét.
És túrve viharkamaszok
Orcátlan, bamba merszét,
Tartjátok, zilált Atlaszok,
Egy végzet néma terhét.

És élet még rabszolga lélek
Bús hite, az örök remény?
Az lángol millió levéltek
Szomjú színű zöld seregén?
Rabszolgaszívekben fogant bízó
Hitté először a kereszt
És adott tikkadt ínyek izzó
Kínjára írt mint hús gerezd,
Ti zöld zászlók, megérti kínzó
Városán át reménytek ezt?

Sűgő, morajló lombzúgástok
Esdeklőn küld-e fel imát
Az égbe, mely esőhullások
Édes vizével inni ad?
Meleggel áraszt, fénybe fürdet,
S fuvalma késfogú fagyot,
Mít zord zimankó rátok ültet,
Csontig csikarni nem hagy ott
És kékje új bizalmat sürget,
Ha minden remény elhagyott?

Ha tél tör rátok, gallyatokra
Meleg fehér bundát takar.
Szélostortól nyögtök jajongva?
Feledni álmod küld hamar.
Mert más nem irgalmas hozzátok.
Álommal csak ő andalít.
De majd ha megzajdul az árok,
S madárdalt hangol a csalit,
Mégfújja hívó harsonátok:
Tavaszhajnalharangjait.

Mozdulatlan rabkényszerből
Ágatok kinek integet?
Búcsút bólint vagy bízón néz föl
S könyörgőn hívja az eget?
A vágy mozdul e lendületben,
Hogy ég gyűrűitek húsa,
Szállnátok és vív rendületlen
A lombtok dúló vad tusa?
Vagy nincs más e bús hevületben
Csak lemondás tört gesztusa?

Szállnátok. S ím bőszi vihar támad
S kitép mély gyökereitek.
S örök vakságuk könnybe lábad:
Fenn nap gyúl s fénytelt fellegek.
Kifordul a szabad szelekbe
A dús gyökérzet s rajzana,
S a földet söpri mélybe vetve
Lombotok kusza hajzata,
Míg fönn szél száguld s szédelegve
Bög a vész baljós jajdala.

Szegény rab elszakadtál végre.
Az örök köldök láncá már
Nem béklyóz. Messze elfolyt vére
Ott, hol sebet mély gödre tár.
Tátong a seb, vak vérereknek
Száz tépett szálától kuszált.
De mily színe van véreteknek?
Ki látja a bomlott uszályt,
Mely omlón hallja vén szeleknek
Részeg szabadsághimnuszát?

Szabad fák, ki tanít meg járni?
Szállnotok szárnyat ki nevel?
A béklyót széttörhette bármi,
A nagy súly földhöz köt, lever.
Szabadság szólít, hív a távol.
Szíveteken vad dobbanás
Zúg át a szabadság dalától,
S nincs röptötök, szent rohanás.
Tél csap le rátok s fagya gátol,
Vagy lassú, néma rothadás.

Örök rabok, vak Sors cselédei
Sosem lehettek szabadok?
Nem tudtok csak vágyban elégni.
Olnak az ölelő karok.
Csak jajt várhattok, pusztulást, vért
A szabadság szűz téerein,
De meghaltok a szabadságért,
És gyáván nem nyom térdre kín,
Hősök, kikre Sors nagy bírást mért,
Fák, vértanuk, testvéreim.

Kállay Miklós